

Анушкин А. На заре книгопечатания
в Литве.
Вильнюс, «Минтис», 1970. 196 с.

RECENZIJOS

XV amžius davė žmonijai vieną svarbiausių ginklų kovoje už progresą — poligrafinę spaudą ir pradėjo naują tautų kultūros erą. Su Renesanso idėjomis ši spauda iš savo lėpšio — Vokietijos greitai plito visose Europos šalyse. XVI a. pradžioje poligrafinė spauda pasiekė Lietuvą. Antrojoje XVI a. pusėje — XVII a. pradžioje jos plėtojimasis Didžiojoje Lietuvoje kuni-gaikštystėje sudaro vieną iš įdomiausių spaudos istorijos puslapių visos Rytų Europos mastu. Būtent šis Lietuvos spaudos istorijos laikotarpis ir nagrinėjamas recenzuojamoje knygoje.

Pirmame skyriuje duodama to meto Lietuvoje išleistų leidinių statistinė analizė. 1525—1599 m. išleista Lietuvoje 324 knygos, 1600—1625 m. — 374 knygos. Nagrinėjamu laikotarpiu daugiausia išleista panegirikų: XVI a. — 137, XVII a. pradžioje — irgi 137. Toliau eina religinė literatūra atitinkamai amžiais — 77, 93, poleminiai kūriniai — 83, 43. Iš kitų mokslo sričių pažymėtina politinė literatūra: atitinkamai — 18, 28, juridinė — 16, 19, mokslo populiarioji — 31, 12 ir pan.

Šie leidiniai įvairūs ir kalbiniu požiūriu. Daugiausia knygų išėjo lenkų kalba: XVI a. — 114, 1600—1625 m. — 202. Toliau lotynų kalba, atitinkamai amžiais — 151, 107, rusų-baltarusių — 50, 56, lietuvių — 3, 2. Po kelias knygas išėjo vokiečių, graikų, net italų kalbomis. Tai atspindi gana įvairiapusiškus to meto leidėjų ir iš dalies skaitytojų interesus.

Toliau autorius apytikriai chronologiškai apžvelgia visų to meto Lietuvos spaustuvų veiklą. Daugiausia dėmesio knygoje skiriama pačių leidinių cha-

rakteristikai: nurodomas jų formatas, apimtis, meninis apipavidalinimas ir ypač plačiai aptariamas jų turinys, reikšmė tuometiniame gyvenime. A. Anuškinas daugumą tų leidinių yra tyręs de visu, todėl jų charakteristikos gana pilnos ir įtikinamos.

Nemaža įdomios biografinės medžiagos pateikiama ir apie tų knygų autorius.

Knygoje gana plačiai aptariamas spaustuvininko vaidmuo. Spaustuvininkas čia traktuojamas ne vien kaip techninis darbuotojas, bet dažniausiai ir kaip išsilavinusi asmenybė, sąmoningai pasirinkusi leidybinį darbą idėjinėms ar religinėms pažiūroms propaguoti ir liaudžiai šviesti.

Savaime suprantama, kad šiandien beveik visi to meto leidiniai yra tapę didžiausia retenybe, todėl reikšmingi yra autoriaus tyrinėjimai, kiek vieno ar kito leidinio egzempliorių išlikę ir kokiose šalies ar užsienio bibliotekose jie saugomi. Susidaro įdomi šių leidinių geografinė panorama. Tų knygų spausdinimo centrai — Vilniui tenka ne pirmoji vieta. To meto Lietuvos spaudos produkcija, autoriaus duomenimis, išbarstyta 18 Tarybų Sąjungos ir 36 užsienio miestuose. Vilniuje saugomi 224 egzemplioriai, Leningrade — 223, Lvove — 213, Maskvoje — 112. Daugiausia Lenkijoje: — 1010 (Krokuvoje — 338, Vroclave — 252 ir pan.). Neretai vieninteliai jų egzemplioriai randami Upsalos, Londono ir kitose knygų saugyklose.

Visų šių pirmųjų spausdinių reikšmė Lietuvos kultūros istorijai yra nepaprastai didelė, todėl visiškai reikia pri-tarti autoriaus minčiai: jei nėra gali-

mybės gauti originalų,— sukaupti bent tų leidinių fotokopijas daugumos jų gimtinėje — Vilniuje. Tai būtų ne tik nepaprastai spalvingas spaudos muziejus, bet ir labai svarbus šaltinis to meto Lietuvos ir kaimyninių šalių mokslo ir kultūros istorijai tyrinėti.

Autorius paliečia taip pat to meto spaudinių meninį apipavidalinimą. Jis daro išvadą, kad jų ornamentika, graviūros turėjo įdomių liaudies meno motyvų, ir geriausiųjų to meto Vilniaus leidinių apipavidalinimas prilygo tuometiniams V. Europos šedevrams. Todėl būtų laikas plačiau ištirti pirmųjų Lietuvos knygų apipavidalinimą, jų iliustracijas, išleisti geriausių poligrafinio ir meninio apipavidalinimo pavyzdžių albumą.

A. Anuškinio knygoje pateikta daug duomenų ir faktų, kurie vienaip ar kitaip yra įdomūs. Tačiau ne vienas jos nesklaidumas ar trūkumas yra kilęs dėl to, jog autorius nenusistatė, kokiam skaitytojui jo knyga skiriama.

Iš vienos pusės, atrodo, kad gana detalus visų pirmųjų Lietuvos spaudinių ir spaustuvų nagrinėjimas turėtų būti skiriamas knygotyros, kultūros istorijos specialistams arba skaitytojams, specialiai besidomintiems šia sritimi. Masinį skaitytoją ji vargu ar patrauks smulkių faktų gausumu, juo labiau, kad knygoje stokoja ir platesnio paaikškinamojo istorinio fono. Tačiau, numatant pagrindinį skaitytoją specialistą, kyla abejojimas dėl knygos struktūros. Neaišku, kodėl visa medžiaga įrėminta į skyrelius, primenančius mokslo populiarias apybraižas apie atskiras spaus tuves. Šio dėstymo stiliumi nesiderina ir tų skyrelių pavadinimai: „Su akademijos ženklų“, „Knygas leidžia brolija“ ir pan. Skyrelių turinys knygoje ne visada atitinka jų pavadinimą. Antai, veltui skyriuje „Su akademijos ženklų“ ieškotume jos išleistų žymiausių to meto lietuviškų leidinių — Daukšos versto „Katekizmo“, „Postilės“, Širvy-

do „Trijų kalbų žodyno“ ir kt. Jie čia net neminimi, nes jau aptarti skyriuje „Lietuviškos knygos pradžia“ (be juos išleidusių spaustuvų). Tat skyrius „Su akademijos ženklų“ nuskurdintas, neatkuria tikro leidybos vaizdo. Be to, netiktų vieną stambiausių Lietuvos spaustuvų — akademijos spaustuvę, gyvavusią net kelis šimtmečius, aprašinėti po menkų, išleidusių 1—2 leidinius spaustuvų ir net nežinia ar iš viso egzistavusių (pavyzdžiui, Volano). Tokia spaustuvų aprašymo tvarka, beje, prieštarauja ir autoriaus pasirinktam chronologiniam medžiagos dėstymui.

Skaitant recenzuojamąją knygą, neaišku taip pat, kokio laikotarpio nagrinėjimu apsiriboja autorius. Iš pateiktos statistikos (p. 5) atrodo, kad bus aptartas pirmasis spaudos leidimo Lietuvoje šimtmetis (1525—1625 m.). Tačiau toliau autorius tų metų ribos nesilaiko. Jis aptaria kelių spaustuvų, kaip antai Vilniaus akademijos (p. 161—164), brolijos (p. 192) leidinius, išleistus po 1625 m., o p. 52—53 Kėdainių spaustuvės leidinius, išleistus net XVII a. antroje pusėje (1653 m.). Neaiškūs ir atrankos kriterijai, pagal kuriuos autorius į šią knygą įtraukia leidinius, pasirodžiusius po 1625 metų. Tuo būdu knygoje pažeisti ir chronologiniai, ir geografiniai (aptariamai Karaliaučiaus leidiniai, net ir nelietuviški) rėmai.

Nemaža priekaištų autoriui reiktų padaryti dėl lietuviškų leidinių nušvietimo. Jie apžvelgiami atskirame knygos skyriuje „Lietuviškos knygos pradžia“.

Kaip žinoma, pirmosios lietuviškos knygos Karaliaučiuje, Vilniaus akademijos spaustuvėje, vilniečių kalvinistų pirmieji lietuviški leidiniai atsirado įtemptoje idėjinio, religinio ir politinių kovų atmosferoje. A. Anuškinas knygoje šiems dėsiau svarbiems veiksniams neskiria dėmesio, o be jų iš esmės negalima nuosekliai ir aiškiai nušviesti ir pirmųjų lietuviškų knygų turinį, jų

leidėjus ir leidimo centrus. Antai iš knygos atrodo, kad nebuvo jokių veiksmių, sąlygojusių Dausos knygų leidimą Vilniuje, o Mažvydo, Vilento, Bretkūno—Karaliaučiuje (p. 37). Be jokio motyvavimo autorius šiame skyriuje aptaria kai kuriuos to meto Karaliaučiaus, Bresto, Vilniaus leidinius, išleistus lenkų, lotynų kalbomis. Kaip tada autorius supranta sąvoką „lietuviška knyga“?

Nesisieja su tekstu ir pirmųjų lietuviškų knygų vėlesnių laidų aprašinėjimai, pradedant XIX amžiumi ir baigiant mūsų dienomis (p. 51—52). Nemotyvuoti giliau ir autoriaus samprotavimai, jog Dausa galėjo dalyvauti „Philopatris“ parengime, būti jos skaitytoju, patirti jos įtaką (p. 39). Čia į vieną vietą suplakami skirtingi dalykai. Panašių redakcinio pobūdžio netikslumų yra ir daugiau.

Knygoje nemaža iliustracijų — to laikotarpio knygų antraštinių lapų ar atskirų jų puslapių nuotraukų. Tokios iliustracijos gali pagyvinti, paryškinti tekstą, tačiau reikia, kad jos būtų susietos su tekstu, t. y. pateiktos tame lape, kur apie jas rašoma. Recenzuojamoje knygoje trečdalis (daugiau kaip 10) iliustracijų nesusietos su tekstu. Antai A. Posevino knygos „Moscovia“ antraštinio lapo nuotrauka pateikta

p. 85, o apie pačią knygą rašoma p. 105, M. Smigleckio knygos „O lichwie“ iliustracija nurodyta p. 145, o tekstas apie ją — p. 159 ir pan. Apie kai kurias nurodytas iliustracijas knygos tekste net neužsimenama. Autorius, pavyzdžiui, rašo, kad knygų spausdinimas Vilniuje po P. Skorinos buvo atgaivintas 1575 m. (p. 8), o p. 14 pateikia knygos „Illustrium aliquot germanorum carminum liber“ antraštinio lapo iliustraciją su paaiškinimu, kad ji išleista Vilniuje 1573 m. Kuo gi tikėti skaitytojui — tekstu ar šia iliustracija? Yra žinoma, kad ši knyga yra kontrafakcija, išleista užsienyje, ir jos arba visai nereikėjo minėti, arba atitinkamai paaiškinti, o ne klaidinti skaitytoją.

Pabaigoje norisi palyginti šią A. Anuškinio knygą su 1962 m. Maskvoje to paties autoriaus išleistąja — «Во славном месте Виленском». Pastarojoje autorius yra nagrinėjęs to paties laikotarpio Lietuvos spaustuvų veiklą, tik be Vilniaus akademijos spaustuvės ir apskritai lietuviškų leidinių. Tai gi apie du trečdaliai medžiagos šiose knygose sutampa. Sutampantys skyriai daugeliu atvejų yra autokompilacija, o kai kur tiesiog perrašymas. Kyla klausimas, ar „Minties“ leidyklai ne per didelė prabanga buvo leisti antrą panašią to paties autoriaus knygą?

V. STONIENĖ

Vilniaus V. Kapsuko universitetas
Bibliotekininkystės ir mokslinės
informacijos katedra

Įteikta 1971 m. gegužės mėn.

Studia o Książce. Ogólnopolski organ szkół wyższych. t. 1. Wrocław—Warszawa—Kraków, 1970, 233 p., 6 il. 1.

1970 metais Lenkijos Liaudies Respublikoje išėjo iš spaudos pirmasis Lenkijos aukštųjų mokyklų mokslo darbų knygotyros klausimais „Studija

apie knygą“ tomas. „Studija apie knygą“ leidžiama sujungus tris anksčiauėjusias mokslo darbų bibliotekininkystės ir knygotyros klausimais serijas, kurias leido Vroclavo, Poznanės ir Torunės universitetai (atitinkamai: „Bibliotekoznawstwo“, t. 1—6, 1955—1970;

„Biblioteka“, t. 1—9, 1960—1970; „Nauka o Książce“, t. 1—5, 1962—1968).

Redakcija, kaip rašoma pratarėje (p. 3—4), ketina leidinių skirti „kaip senajai, taip ir šiuolaikinei knygos kultūrai“, numato, kad jame „domiuos sociologiniai mokslo apie knygą aspektai ir visuomeninė šios disciplinos funkcija“. Ypatingą dėmesį redakcija numato skirti „teoriniams mokslo apie knygą klausimams ir jo ryšiams su literatūros mokslu bei mokslo tyra“. Redakcija tikisi, kad pavyks pasiekti plačią knygotyros problemų sintezę („bibliologinės problematikos integraciją“), be kurios negali būti šiuolaikinę knygos reikšmę ir jos paplitimo mastą atitinkančio kompleksinio mokslo apie knygą.

Leidinio programa mums įdomi dviem aspektais. Visų pirma, ji atspindi svarbiausius šiuolaikinės knygotyros uždavinius, tarp kurių pirmoje vietoje — anksčiau išsklaidytų atskiroms problemoms nagrinėti jėgų konsolidacija. Kita vertus, programa ketina padaryti leidinių įdomiu plačiam mokslininkų ratui, parodant didžiulį knygotyros bendramokslinį ir bendrakultūrinį vaidmenį.

Tarsi pratęsdamas pratarbę, žymus lenkų knygotyrintinkas, šio leidinio vyr. redaktorius K. Glombiovskis (Glombiovski) pradeda leidinių savo straipsniu „Dėl mokslo apie knygą funkcionalinės koncepcijos“. Apžvelgęs įvairiapusišką knygos vaidmenį žmonijos kultūros istorijoje (žmonijos sukauptų žinių lobynas, ginklas išsilavinimo kovoje ir t. t.), autorius pabrėžia, kad svarbiausia yra knygos komunikacinė funkcija, jos visuomeninio poveikio tikslai. Vadinasi, svarbiausia knygotyroje — knygos visuomeninio funkcionavimo problema, knygos vaidmens išaiškinimas skirtingose visuomeninės gyvenimo ir veiklos srityse.

Funkcionalinė koncepcija, įrodžiusi

savo metodologinį vaisingumą įvairiose mokslo srityse (antropologija, sociologija ir kt.), knygotyroje reikalauja visus knygininystės klausimus spręsti remiantis tuo, kokias funkcijas tomis ar kitomis sąlygomis vykdo knyga bendroje visuomenės dvasinio gyvenimo sistemoje. Lygindamas knygą su kitomis masinės informacijos priemonėmis, o skaitymą — su kitais skleidžiamų žodžių kanalais bei vaizdų absorbuavimu, autorius parodo knygos privatumus bei galimybes pilniau ir giliau perduoti mokslo ir meno veikalų turinį, parodo knygos sugebėjimą „pritaikyti“ prie istorinių, socialinių bei techninių sąlygų.

Autorius atkreipia dėmesį į istorikai determinuotą laipsnišką knygos funkcijų plėtimąsi, kas savo ruožtu keičia ir knygos vaidmenį, jos vidinę struktūrą, paplitimo laipsnį ir kt. Kaip pastebi autorius, pakaitimai vyksta visuose trijuose knygos „gyvenimo“ etapuose: išleidime, išplatinyje bei panaudojime. Betgi knyga tenkina ne tik esančiuosius visuomenės poreikius, viena iš svarbiausių jos funkcijų — žinių perdavimas ateičiai, būsimosioms kartoms. Ši knygos funkcija itin aiškiai atspindi bibliotekų darbe, nors ir, autoriaus nuomone, šis bibliotekų veiklos aspektas nėra pakankamai vertinamas. Bibliotekos, išsaugamos ir pateikiamos skaitytojui įvairių tautų bei įvairių kartų kūrinius, tiesia tiltus per laiko prarajas bei geografinius nuotolius.

Autoriaus nuomone, aktuali yra leidiniuose sukauptų dvasinių vertybių įsisavinimo problema. Knygos „gyvenimas“ neįmanomas, jeigu ja nesinaudoja skaitytojas. Knygos panaudojimas — ilgaamžės kultūrinės tradicijos produktas. Skaitymą visada sąlygoja socialinės, istorinės, psichologinės prielaidos. Tokiu būdu, knygotyrai yra labai reikšmingi ir skaitytojų sociologiniai tyrimai, literatūros įsisavinimo formų nagrinėjimas, knygos vystymąsi

apsprendžiančių ekonominių bei techninių sąlygų tyrinėjimas.

Knygotyroje K. Glombiovskis prisi-laiko funkcionalinės koncepcijos. Jis rašo: „Tik pripažinę knygos funkcijas pagrindiniu interpretavimo principu, mes pajėgsim suprasti visus procesus, susijusius su knygos gamyba, plitimu bei panaudojimu“ (p. 23).

Funkcionalinę koncepciją, kaip pagrindinį skiriamąjį knygotyros bruožą, pripažįsta ir tarybiniai knygotyrininkai. K. Glombiovskio straipsnio įnašas, žinoma, ne tik tas, kad patvirtinama, jog tose pačiose pozicijose yra ir lenkų knygotyrininkai. Autorius suranda naujų argumentų, patvirtinančių funkcionalinio knygos tyrinėjimo būtinumą.

Vis tik reikėtų pastebėti, kad autoriaus siūlymas pripažinti sociologinį knygos tyrinėjimo aspektą vieninteliu galimu knygotyroje nėra absoliučiai neginčytinas. Šis aspektas, mūsų nuomone, neišsemia visų galimų ir būtinų knygotyros mokslinio vystymosi kelių šiuolaikinėmis mokslinės-techninės revoliucijos sąlygomis. Knygotyra, kaip visuomeninis mokslas susiformavusi jau senokai, atgijo mūsų amžiaus šeštojo dešimtmečio antroje pusėje daug platesniu moksliniu pagrindu, negu kad tik kaip istorinė ir sociologinė bazė. Knygotyros sąlytis su tokiais kaimyninėmis mokslo šakomis kaip informatika, mokslo tyra, masinių komunikacijų teorija ir kt. gali būti labai naudingas kaip šiems „kaimynams“, taip ir pačiai knygotyrai. Kai kurių pavyzdžių, patvirtinančių šį teiginį, galime rasti pačiame recenzuojamame leidinyje, visų pirma, A. Žbikovskos-Migonij (Zbikowska-Migoń) ir A. Sitarskos (Sitarska) straipsniuose.

A. Sitarskos straipsnis „Šiuolaikinis didelių bibliografinių leidinių rengimas“ įdomus jau pačia savo idėja nagrinėti aktualias bibliografijos vystymosi problemas, pažvelgti (kiek tai iš viso yra įmanoma) į jos ateitį.

Autorė parodo, kad jau dabar, bibliografiškai apdorojant didelius spaudinių masyvus, būtina panaudoti mechanizacijos ir automatizacijos priemones. Šį būtinumą diktuoja tiek kvalifikuoto bibliografo darbo taupymo sumetimai, tiek ir ta aplinkybė, kad, dirbant tradiciniais metodais, išaugus spaudos produkcijai, jau nebeįmanoma pakankamai operatyviai ir pilnai informuoti specialistus apie jiems reikiamus leidinius.

Autorės nuomone, pervedant bibliografiją į „mašiniškus bėgius“, reikia daryti korektyvas bibliografinio proceso technologijoje ir organizacijoje bei keisti bibliografų parengimą. Bibliografas turi žinoti naujausią informacinio darbo techniką, susipažinti su informacijos-paieškų sistemų programavimo metodais ir bibliografinės informacijos kodavimu, mokėti bendradarbiauti su matematinės logikos, programavimo, inžinerijos specialistais.

Mūsų supratimu, autorė visiškai teisingai pabrėžia, kad elektroninių skaičiavimo mašinų panaudojimas, optimizuojant bibliografinius procesus, ne mažina, o didina bibliografo darbo reikšmę. Tik gerai žinant bibliografinio darbo ypatybes bei ilgaamžį jo patyrimą, galima teisingai formuluoti užduotis logikos, lingvistikos, matematikos ir kt. specialistams, telkti juos, pervedant bibliografiją į „elektroninių skaičiavimo mašinų kalbą“.

Žymi straipsnio dalis skiriama apžvalgai tų pakeitimų, kuriuos į bibliografinį darbą jau įnešė nauja technika: tai ir bibliografinio „kodo“ (t. y. aprašo būdo) tikslinimas, ir nauji klasifikavimo metodai (deskriptorių ir reikšminių žodžių pagalba, sistemos KWIC, KWOC ir pan.), ir naujos bibliografinių rodyklių formos (permutacinė, bibliografinių nuorodų rodyklės). Ir nors bibliografinio darbo procesų mechanizavimo ir automatizavimo pasiekimai dar kuklūs, autorės nuomone,

jų negalima neįvertinti, nes bibliografijai vystytis jie atskleidžia naujas perspektyvas.

A. Sitarskos straipsnis įdomus dar ir tuo, kad jame informatika ne priešpastatoma bibliografijai, o traktuojama kaip bibliografijos sąjungininkė, padedanti jai rasti naujus šiuolaikinių sudėtingų uždavinių sprendimus. Tai plečia tradicinę bibliografijos (o tuo pačiu ir knygotyros) supratimą, grindžia išikininimą didele bibliografijos ateitimi.

Tarybinei knygotyrai betarpiškai įdomus yra K. Migonio (Migoń) straipsnis „Ukrainos knygotyra tarpkariniame dvidešimtmetyje“. Autorius, remdamasis kruopščiu gausios medžiagos apie Ukrainos knygotyrininkų darbus tyrinėjimu, raiškiai atkuria svarbų tarybinės knygotyros istorijos puslapį. Šiuo straipsniu autorius tęsia jau anksčiau pradėtą TSRS knygotyros istorijos klausimų tyrinėjimų publikavimą Lenkijos Liaudies Respublikoje (žr.: Migoń K. Z problematyki teorii księgoznawstwa w ZSRR.—„Acta Universitatis Wratislaviensis, Nr. 72, Bibliotekoznawstwo“, 1967, t. 5, p. 3—30).

L. Maršaleko (Marszałek) straipsnyje „Knyga šiuolaikinėje Prancūzijoje“ nušviesti Prancūzijos knyginkystėje pastaraisiais metais pastebimi krizės reiškiniai bei prancūzų „knygos sociologų“ darbai, kuriuose suformuluota „vieningos knygų politikos“ programa, apimanti knygų leidyklų, knygų prekybos ir bibliotekų darbą. Straipsnis įdomus tiek gausia autentiška medžiaga šiuolaikinės buržuazinės kultūros kritikai, tiek ir teoriniams bandymais sudaryti knygos „judėjimo“ visuomenėje „grandinę“, kurią būtų galima valdyti moksliniu pagrindu. Kaip teisingai pastebi autorius, pastarasis klausimas aktualus ir socialistinėms šalims, kur planinio ūkio privalumai sudaro realią galimybę mokslininkui vadovauti knygos „judėjimui“ visuomenėje, tačiau ši galimybė dar nėra pilnai panaudojama.

Vienoje recenzijoje nėra galimybės bent kiek plačiau apžvelgti visą „Studijos apie knygą“ turinį. Čia mes pateikėme tik vieną kitą savo aktualumu bei teorinio požiūrio platumu dėmesį atkreipusią leidinio mintį. Tome išspausdinta viso 11 straipsnių ir 2 recenzijos. Paminėsime jų autorius ir antraštes.

Zymi straipsnių dalis yra skirta knygotyros istorijos ir teorijos bendrosioms problemoms. Greta aptarto K. Glombiosko straipsnio minėtas A. Žbikovskos-Migonj straipsnis „Lenkų Svetimo laikotarpio mokslo istorijos knygotyriška problematika“ bei J. Siniarskos-Čaplickos (Siniarska-Czaplicka) straipsnis „Popierius kaip knygotyriškų tyrinėjimų priemonė“.

Šiuolaikinės bibliografijos metodologijos klausimus bei vystymosi problemas be minėto A. Sitarskos straipsnio nagrinėja ir J. Dunino (Dunin) straipsnis „Bibliografinis aparatas ir bibliotekų rinkiniai tandetinei literatūrai studijuoti“. (Tandetine literatūra — literatūra tandeta — specifinis terminas, kuriuo Lenkijoje vadinama „masinės gamybos“, pigi, „jomarkinė“ bei bulvarinė literatūra, gana plačiai paplitusi 19 a. ir 20 a. pirmoje pusėje, buržuazinės valdžios Lenkijoje metais).

Eilėje straipsnių nagrinėjamos lenkų knygos ir knygų leidybos istorijos problemos. Tai A. Klosovskio (Kłossowski) straipsnis „Lenkų emigrantų knygų ir spaustuvų reikšmė. Tyrinėjimo būklė ir problematika“, M. Mlekickos (Mlekicka — „Jokūbo Martkovičiaus leidybinė politika. 1903—1939“, A. Majkovskos-Aleksievič (Majkowska-Aleksiewicz) ir A. Pilako (Pilak) — „Žemutinės Silezijos leidyklų veikla 1945—1950 metais“.

Leidinyje, kaip jau matėme, nagrinėjamos ne tik lenkiškos knygotyros problemos. Greta K. Migonio ir L. Maršaleko straipsnių užsieniei tematikai skirtas S. Gručinskio (Gruczyński)

straipsnis „Slovakų Maticos veikla bibliografijos, bibliotekininkystės ir knygotyros srityse 1954—1968 m.“ bei abi recenzijos, kuriose apžvelgiami ir vertinami atskiri TSRS, VDR, JAV bei Indijos leidiniai.

Pirmasis „Studijos apie knygą“ tomas liudija tolesnį knygotyros klausimų nagrinėjimo Lenkijos Liaudies Respublikoje plėtimąsi ir gilėjimą bei bandymus sujungti visas mokslines jėgas į vieningą rikiuotę, kuri būtų pilnai atsakinga ir pajėgi kompleksiskai

spręsti įvairiapusiškus knyginkystės, kaip visuomeninio progreso faktoriaus, klausimus.

„Studija apie knygą“—ne siaurai lenkiškas, regionalinis leidinys. Tiek savo betarpiškai užsienine tematika, tiek ir keliamų problemų aktualumu bei platumu leidinys perauga LLR rėmus. Dėl to tenka kiek apgailestauti, kad lenkų kalba išspausdinti straipsniai neturi referatų (ar bent anotacijų) kitomis kalbomis, kas padidintų jo plitimo galimybes.

V. LYROVAS
K. SINKEVIČIUS

Įteikta
1971 m. rugsėjo mėn.

Vilniaus V. Kapsuko universitetas
Bibliotekininkystės ir mokslinės
informacijos katedra.